

Azərbaycan Respublikası Təhsil Nazirliyi
Lənkəran Dövlət Humanitar Kolleci

Təsdiq edirəm.
Tədris işləri üzrə direktor müavini
_____
Əyyubova İlahə
“ “ sentyabr ” 2020-ci il

Fənn sillabusu

İxtisas : Məktəbəqədər təlim və tərbiyə

Şöbə: Pedaqoji

Fənn birləşmə komissiyası: Azərbaycan dili və ədəbiyyat

I.Fənn haqqında məlumat

Fənn: Uşaq ədəbiyyatı və ifadəli oxu

Kodu : IPF-B08

Semestr : Yaz

Tədris ili : 2019-2020-cu il

Tədris yükü (saat) : 20 saat (10 saat mühazirə,10 saat seminar_)

Tədris forması : Qiyabi

Kurs: III

Tədris dili : Azərbaycan dili

AKTS üzrə kredit : 4

Auditoriya : №

Saat : III-gün 10¹⁵,IV-gün 10¹⁵

II.Müəllim haqqında ümumi məlumat

Soyadı,adı,atasının adı,dərəcəsi : Bəşirova Ülkər Rafael qızı

Məsləhət saati : V gün 10⁰⁰ – da

E-mail ünvanı : ulkersafaraliyeva52@gmail.com

FBK – nin ünvanı : Lənkəran şəhəri,Ş.Axundov küç.,31

III.Tövsiyyə olunan dərsliklər və dərs vəsaitləri

- 1.”Azərbaycan ədəbiyyatı tarixi”3cildə E.A-nın nəşri
2. İ.Babayev,P.Əfəndiyev.Azərbaycan şifahi xalq ədəbiyyatı,Bakı,1970
- 3.Q.Namazov “Azərbaycan uşaq ədəbiyyatı”-Bakı,1984
4. A.Hacıyev “Azərbaycan Sovet uşaq ədəbiyyatı”Bakı 1989.
5. Ə.Mirzəyev.Folklor və Azərbaycan uşaq poeziyası,Bakı 1991.
- 6.M.Məmmədov.Pedaqoji mühit və uşaq ədəbiyyatı,Bakı,1992
- 7.A.Hacıyev “Azərbaycan uşaq ədəbiyyatı tarixi –Bakı 2004
- 8.R.Yusifov “Uşaq ədəbiyyatı”Bakı,2006
9. Zahid Xəlil,Füzuli Əsgərli”Uşaq ədəbiyyatı”-Bakı 2007
- 10.”Dünya uşaq ədəbiyyatı silsiləsi”dən seçilmiş əsərlər

İnternet resursları:

- 1.WWW.elmlər net.Virtual İnternet Resurs Mərkəzi
- 2.Vikipedia.az

IV.Fənnin təsviri və məqsədi

“Uşaq ədəbiyyatı və ifadəli oxu ” fənninin əsas məqsədi tələbələrə Azərbaycan yazıçı və şairlərinin uşaq əsərləri , həmin əsərlərin əsas ideya və estetik zənginliyi ilə tanış etmək eyni zamanda bədii oxu çərçivəsində uşaq ədəbiyyatının ən yaxşı nümunələrindən əldə edilən faktiki biliklərə yiyələndirmək.

V.Davamiyyətə verilən tələblər

Dərstdə davamiyyətə görə verilən maksimum bal 10 baldır.Balın miqdarı əsasən : tələbə semestr ərzində fənn üzrə bütün dərslərdə iştirak etdiyi halda ona 10 bal verilir ; semestr ərzində fənnin tədrisinə ayrılan saatların hər buraxılan 10%-nə 1 bal çıxılır.Bütün fənlər üzrə semestr ərzində buraxılmış dərslərin ümumi sayı normativ sənədlərdə müəyyən olunmuş həddən yuxarı olduğu halda tələbə imtahan sessiyasına buraxılmır və onun haqqında müvafiq qərar qəbul edil

VI.Qiymətləndirmə

Biliyin qiymətləndirilməsinin çoxballı sistemi tələblərin tədris fəaliyyəti nəticəsində fənnin öyrənilməsində əldə etdikləri bilik və bacarıqların qiymətləndirilməsinin yeni mexanizmidir.Bu sistem tələbəyə fərdi yanaşmanı təmin etməklə onun tədris prosesindəki fəaliyyətinin əsas istiqamətlərini əhatə edir.Tələbənin fənn üzrə toplaya biləcəyi balın maksimal miqdarı 100-ə bərabərdir.Bu balların yarısı semestr ərzində fəaliyyətə,digər yarısı isə imtahanın nəticələrinə görə toplanır.Semestr ərzində toplanan maksimal 50 bal dərslərə davamiyyətə görə (10 bal),sərbəst işə görə (10 bal),seminar və ya laboratoriya dərslərinə görə (10 bal),kollokviuma görə (20 bal) verilir.

-10 bal – tələbə keçirilmiş materialı tam başa düşür,cavabı dəqiqdir və mövzunun məzmununu açmağa bilər.

-9 bal – tələbə keçirilmiş materialı tam başa düşür,cavabı dəqiqdir və mövzunun məzmununu açmağa bilər.

-8 bal – tələbə cavabında ümumi xarakterli bəzi qüsurlara yol verir.

-7 bal – tələbə keçirilmiş materialı yaxşı başa düşür,lakin nəzəri cəhətdən bəzi məsələləri əsaslandırmağa bilmir.

-6 bal – tələbənin cavabı əsasən düzgündür.

-5 bal – tələbəni cavabında çatışmamazlıqlar var,mövzunu tam əhatə edə bilmir.

-4 bal – tələbənin cavabı qismən doğrudur,lakin mövzunu izah edərkən bəzi səhvlərə yol verir.

-3 bal – tələbənin mövzudan xəbəri var,lakin fikrini əsaslandırmağa bacarmır.

-1-2 bal – tələbənin mövzudan qismən xəbəri var.

-0 bal – suala cavab yoxdur.

Konkret fənn üzrə semestr ərzində toplanmış balın yekun miqdarına görə tələblərin biliyi.

51 baldan aşağı “qeyri kafi” – F

51 baldan 60 bala qədər “qənaətbəxş” – E

61 baldan 70 bala qədər “kafi” – D

71 baldan 80 bala qədər “yaxşı” – C

81 baldan 90 bala qədər “çox yaxşı” – B

91 baldan 100 bala qədər “əla” – A kimi qiymətləndirilir.

VII. Davranış qaydalarının pozulması

Tələbə kollecin daxili nizam-intizam qaydalarını pozduqda aşağıdakı formada cəzalandırılmağa bilər.

A)Xəbərdarlıq B)Töhmət C)Şiddətli töhmət D)Tələbə siyahısından xaric etmək

VIII.Təqvim mövzu planı Mühazirə:10 saat, seminar: 10 saat Cəmi: 20 saat

№	Mühazirə mövzularının adları	Müh.	Sem	Tarix
1.	<p>Mövzu №1. Uşaq ədəbiyyatı haqqında ümumi məlumat. Uşaq ədəbiyyatının məqsəd və vəzifəsi. Xalq yaradıcılığı və uşaq ədəbiyyatı. Uşaq folklorunun növləri. . Oxu vərdişlərin inkişafı. Oxunun ifadəliyi. Müxtəlif janrlardan olan bədii əsərlərin oxunması</p> <p>Plan:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Uşaq ədəbiyyatının məqsəd və vəzifələri 2. Uşaqların yaş bölgüsünə görə uşaq ədəbiyyatının mərhələləri 3. Uşaq ədəbiyyatının məqsəd və vəzifələri 4. Uşaqların tərbiyəsində xalq ədəbiyyatının rolu və təsiri 5. Uşaq folklorunun uşaqların ideya və bədii tərbiyəsində rolu <p>*Kiçik folklor janrının seçmə yola oxusu və əzbər öyrənməsi</p> <p>*Nitqin inkişafı üçün nisbətən kiçik nağılların oxunması</p> <ol style="list-style-type: none"> 6. Oxunun düzgünlüyü. 7. Oxunun optimal sürəti 8. Oxunun şüurluluğu 9. Tənəffüs 10. Diksiya 11. Orfoepik tələffüz 15. İntonasiya 16. Vurğu 17. Oxunun ritmi 18. Melodika 19. Hekayənin oxunması 20. Nağılın oxunması 21. Şeirinin oxunması 22. Təmsilin oxunması 23. Elmi-kütləvi mətnin oxunması <p>Mənbə: 1-2</p>	2	2	

2.	<p>Mövzu №2. Klassik ədəbiyyatımızda uşaqlar üçün oxu nümunələri. Nizami Gəncəvinin və Məhəmməd Fizulinin uşaq əsərləri. XIX əsr Azərbaycan uşaq ədəbiyyatı. Abbasqulu Ağa Bakıxanovun və onun uşaq əsərləri. Qasım bəy Zakir və Seyid Əzimin uşaq əsərləri</p> <p>Plan:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Qədim və orta əsrlərdə Azərbaycan ədəbiyyatında uşaq ədəbiyyatının qaynaqları N.Gəncəvinin həyatı və bədii irsi haqqında ümumi məlumat şairin əsərlərində uşaqlar üçün nəsihətamiz fikirlər 2. Nizamının əsərlərində zülümkar və ədalətsiz hökmdarların tənqidi 3. Nizami əsərlərində əməyə məhəbbət hissələrinin təsviri 4. Fizulinin həyatı və bədii irsi 5. M.fizulinin yaradıcılığında uşaq ədəbiyyatı nümunələri *Nitqin və səs tellərinin inkişafı məqsədi ilə N.Gəncəvinin və M.Fizulinin təhsil və tərbiyə mövzusunda bəzi şeir parçalarının səsli (ifadəli) oxusu və əzbər söylənməsi 6. A.Bakıxanovun həyatı və bədii irsi. 7. “Nəsihətnamə” əsərində tərbiyəvi məsələlər 8. A.Bakıxanovun təmsillərində tamahkarlıq, hiyləgərlik kimi mənfi xüsusiyyətlərin tənqidi. 9. A.Bakıxanovun “Nəsihətlər” indən bəzi bölmələr üzrə seçmə parçaların ifadəli oxusu və əzbər söylənməsi * A.Bakıxanovun təmsillərinin ifadəli oxusu 10. Qasım bəy Zakirin həyatı və ədəbi fəaliyyəti 11. Q.Zakirin lirikası uşaq mütaliəsində “Durnalar” şeirində qərblərdən şikayət, vətən həsrəti motivləri 12.S.Əzim Şirvaninin həyatı və pedaqoji fəaliyyəti 13. Azərbaycan uşaq ədəbiyyatının yaranmasında onun təşəbbüsləri 14. S.Ə.Şirvaninin öyüd və nəsihətləri ,onların əxlaqi-tərbiyəvi əhəmiyyəti. 15. S.Ə.Şirvaninin satıraları .* Q.Zakir və S.Şirvani şeirlərindən seçmə parçaların ifadəli oxusu və əzbər söylənməsi * Q.Zakir və S.Şirvani təmsillərinin ifadəli oxusu <p>Mənbə: 1-2</p>	2	2	
----	---	---	---	--

3.	<p>Mövzu №3. XX əsrin əvəllərində Azərbaycan uşaq ədəbiyyatı və mətbuatının təşəkkül tapması. Cəlil Məmmədquluzadə və onun uşaq əsərləri. Mirzə Ələkbər Sbir və onun uşaq əsərləri. Abbas Səhət və onun uşaq əsərləri. Süleyman Sani Axundov və onun uşaq əsərləri</p> <p>Plan:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. XX əsrin əvəllərində Azərbaycanda xalq maarifi sahəsində islahatlar 2. C.Məmmədquluzadənin ədəbi-bədii irsində hekayələr 3. C.Məmmədquluzadənin əsərlərində dövrünün eybəcərliklərinin tənqidi, maarifçiliyin təbliği * C.Məmmədquluzadənin uşaq hekayələrinin ifadəli oxusu 4. Mirzə Ələkbər Sbirin həyatı və bədii irsi 5. məktəbəqədər və kiçik məktəb yaşlı uşaqlar üçün yazdığı əsərlərində əxlaq və tərbiyə məsələləri 6. təmsillərində lovğalığın, təkəbbürlüyünün kəskin tənqidi 7. M.Ə.Sabirin əsərlərində balacaları məktəbə həvəsləndirmək elmin, maarifin təbliği * M.Ə.Sabirin uşaq ifadəli oxusu və əzbər söylənməsi 8. Abbas Səhətin həyatı və bədii irsi 9. Müəllimlik fəaliyyəti Yeni dərsliklərin yaranmasında fəaliyyəti 10. A.Səhətin şeirlərində vətənə məhəbbətin aşılması , əməyə və zəhmətə məhəbbətin tərənnümü 11. A.Səhətin təmsilləri 12. Dram əsərlərində məktəbin , elmin , biliyin əhəmiyyəti *A.Səhətin uşaq şeirlərinin ifadəli oxusu * A.Səhətin təmsillərinin ifadəli oxusu 13. Süleyman Sani Axundovun həyatı və bədii irsi 14. Pedaqoji irsi 15. “Qorxulu nağıllar” silsiləsinə daxil olan hekayələri * S.S.Axundovun “Qorxulu nağıllar” silsiləsinə daxil olan hekayələrinin ifadəli oxusu və məzmununun mətnə uyğun şəkildə nağıl söylənməsi <p>Mənbə: 1-2</p>	2	2	
----	--	---	---	--

4.	<p>Mövzu №4. XX-əsrin 20-30-cu illərdə Azərbaycan uşaq ədəbiyyatı. Abdulla Şaiq və onun uşaq əsərləri. Mir Mehdi Seyidzadə və onun uşaq əsərləri</p> <p>Plan:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. A.Şaiqin həyatı 2. A.Şaiqin bədii irsi 3. A.Şaiqin “Tülküv həccə gedir” məzmun nağılının ifadəli oxusu və bir parçanın ifadəli şəkildə əzbər söylənməsi * A.Şaiqin müxtəlif uşaq şeirləri üzrə ifadəli oxunun təşkili 4. Həyatı bədii irsi 5. Poemalarında tərbiyə məsələləri “Meyvələrin bəhsi”, “Sirli çeşmə” əsərlərində uşaqlara Azərbaycan təbiətini məhəbbətin aşılması 6. Təmsillər * “Meyvələrin bəhsi”, “Sirli çeşmə” əsərlərinin ifadəli oxusu <p>Mənbə: 1-2</p>	2	2	
5.	<p>Mövzu №5.XX əsrin sonlarında Azərbaycan uşaq ədəbiyyatı (1940-1960-cı illər) Səməd Vurğunun uşaq əsərləri. Mirvarid Dilbazi və onun uşaq əsərləri</p> <p>Plan:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Azərbaycanın yaradıcı ziyalılarının uşaq ədəbiyyatı nümunələrində müharibəyə nifrət hissələrinin təbliği 2. Uşaq dramaturgiyası 3. S.Vurğunun həyatı və bədii irsi. 4. S.Vurğunun uşaq şeirləri 5. “Azərbaycan” şeirində vətənin tərənnümü *S.Vurğunun “Azərbaycan şeirinin ifadəli oxusu 6. Mirvarid Dilbazinin uşaq əsərləri 7. Mirvarid Dilbazinin yaradıcılığı 8. Mirvarid Dilbazinin həyatı 9. Mənzum nağılları *M.Dilbazinin uşaq şeirlərindən bir neçəsinin ifadəli oxusu <p>Mənbə: 1-2</p>	2	2	
Cəmi: 20		10	10	

IX. Sərbəst işlərin mövzusu

1. Xalq yaradıcılığı və uşaq ədəbiyyatı anlayışı
3. Uşaq folklorunun lirik növü
4. Nizami Gəncəvinin uşaq əsərləri
5. Məhəmməd Füzulinin uşaq əsərləri.
6. Klassik ədəbiyyatımızda uşaqlar üçün oxu nümunələri
7. Abbasqulu Ağa Bakıxanovun uşaq əsərləri
8. Qasım bəy Zakirin uşaq ədəbiyyatı
9. XX əsrin əvvəllərində Azərbaycan uşaq ədəbiyyatı
10. Azərbaycan uşaq ədəbiyyatı və mətbuatının təşəkkül tapması.
11. Cəlil Məmmədquluzadənin uşaq əsərləri

12. Mirzə Ələkbər Sabirin uşaq əsərləri
13. Abbas Səhhətin uşaq əsərləri
14. Süleyman Sani Axundovun uşaq əsərləri
15. XX əsrin 20-30-cu illərdə Azərbaycan uşaq ədəbiyyatı
16. Abdulla Şaiqin uşaq əsərləri.
17. Mir Mehdi Seyidzadənin uşaq əsərləri.
18. XX əsrin sonlarında Azərbaycan uşaq ədəbiyyatı
19. Səməd Vurğunun uşaq əsərləri
20. Seyid Əzimin əxlaqi didaktik əsərləri
21. C.Məmmədquluzadənin uşaq hekayələri
22. Oxunun ifadəliyi
23. Mirzə Ələkbər Sabirin maarifçi uşaq şeirləri
24. Müxtəlif janrlardan olan bədii əsərlərin oxunması
25. N.Gəncəvinin “Sirlər Xəzinəsi” poemasında uşaq nümunələri
26. Uşaq folklorunun epik növü
27. M. Fizulinin alleqorik əsərləri
28. M.Ə.Sabirin təmsilləri
29. Oxu vərdişlərinin inkişafı
30. S.Vurğunun “Azərbaycan “ şeiri

X.Kollokvium sualları

1. XIX əsr Azərbaycan uşaq ədəbiyyatı
2. Abbasqulu Ağa Bakıxanov və onun uşaq əsərləri
3. Qasım bəy Zakirin uşaq ədəbiyyatı
4. Seyid Əzimin uşaq əsərləri
5. XX əsrin əvvəllərində Azərbaycan uşaq ədəbiyyatı
6. Azərbaycan uşaq ədəbiyyatı və mətbuatının təşəkkül tapması.
7. Cəlil Məmmədquluzadə və onun uşaq əsərləri
8. Mirzə Ələkbər Sabir və onun uşaq əsərləri
9. Abbas Səhhət və onun uşaq əsərləri
10. Süleyman Sani Axundov və onun uşaq əsərləri
11. Abdulla Şaiq və onun uşaq əsərləri.
12. Mir Mehdi Seyidzadə və onun uşaq əsərləri.
13. Səməd Vurğunun uşaq ədəbiyyatı
14. Mirvarid Dilbazi və onun uşaq əsərləri
15. Q.Zakirin “Durnalar” şeiri

XI.İmtahan sualları

1. Uşaq folklorunun lirik növləri.
2. Uşaq folklorunun epik növləri.
3. Xalq yaradıcılığı və uşaq ədəbiyyatı
4. Uşaq ədəbiyyatı haqqında ümumi məlumat
5. Nizami Gəncəvinin uşaq əsərləri
6. Oxu vərdişlərinin inkişafı

7. Oxunun düzgünlüyü
8. Oxunun optimal sürəti
9. Oxunun şüurluluğu
10. Oxunun ifadəliyi
11. Hekayənin oxunması
12. Nağılın oxunması
13. Şeirinin oxunması
14. Təmsilin oxunması
15. Elmi-kütləvi mətnin oxunması
16. Klassik ədəbiyyatımızda uşaqlar üçün oxu nümunələri
17. XIX əsr Azərbaycan uşaq ədəbiyyatı
18. Abbasqulu Ağa Bakıxanov və onun uşaq əsərləri.
19. Abbasqulu Ağa Bakıxanovun həyatı yaradıcılığı
20. Qasım bəy Zakirinin və onun uşaq əsərləri
21. Seyid Əzim və onun uşaq əsərləri uşaq əsərləri.
22. XX əsrin əvvəllərində Azərbaycan uşaq ədəbiyyatı və mətbuatının təşəkkül
23. Cəlil Məmmədquluzadə və onun uşaq əsərləri.
24. Mirzə Ələkbər Sabir və onun uşaq əsərləri.
25. Mirzə Ələkbər Sabirin həyatı
26. Mirzə Ələkbər Sabirin yaradıcılığı
27. Abbas Səhhət və onun uşaq əsərləri.
28. Abbas Səhhətin həyatı
29. Abbas Səhhətin yaradıcılığı
30. Süleyman Sani Axundov və onun uşaq əsərləri .
31. Süleyman Sani Axundovun yaradıcılığı
32. Süleyman Sani Axundovun həyatı
33. XX əsrin 20-30-cu illərdə Azərbaycan uşaq ədəbiyyatı
34. Abdulla Şaiq və onun uşaq əsərləri.
35. Abdulla Şaiqin həyatı
36. Abdulla Şaiqin yaradıcılığı
37. Mir Mehdi Seyidzadə və onun uşaq əsərləri
38. XX əsrin sonlarında Azərbaycan uşaq ədəbiyyatı
39. Səməd Vurğunun uşaq ədəbiyyatı
40. Səməd Vurğunun həyat yaradıcılığı
41. Mirvarid Dilbazi və onun uşaq əsərləri.
42. Q.Zakirin “Durnalar” şeiri
43. N.Gəncəvinin “Sirlər Xəzinəsi” poemasında uşaq nümunələri
44. S.Vurğunun “Azərbaycan” şeiri
45. A.Bakıxanovun təmsilləri
46. M. Fizulinin alleqorik əsərləri
47. Abbas Səhhətin “Vətən” şeiri
48. Uşaq ədəbiyyatının yaş xüsusiyyətləri
49. Uşaq ədəbiyyatı anlayışı
50. A.Bakıxanovun “Nəsihətnamə” əsəri

XI.Fənn üzrə tələblər,tapşırıqlar

- Fənnin tədrisinin sonunda tələbələr müəyyən biliklərə malik olmaqla,o cümlədən fənn haqqında fikirlərini əsaslandırmağı bacarmalıdırlar.Fənnin tədrisi zamanı qoyulan tələblər aşağıdakı kimidir.

-mühazirə mətninin hazırlanması

-referat işləri

-imtahan sualları

-fərdi tapşırıqlar

-sərbəst işlər

Öyrənən tanış olur

-Uşaq ədəbiyyatı və ifadəli oxu fənninin inkişafının aktual istiqamət və problemləri

-Uşaq ədəbiyyatı və ifadəli oxu fənninin öyrənilməsində şəxsiyyətin hərtərəfli formalaşdırılmasının əhəmiyyəti

XII.Tələbələrin fənn haqqında fikirlərinin öyrənilməsi

“Uşaq ədəbiyyatı və ifadəli oxu” fənninin sillabusu “Məktəbəqədər təlim və tərbiyə”ixtisası üzrə tədris planı (Uşaq ədəbiyyatı və ifadəli oxu) fənn programı əsasında tərtib edilmişdir. Sillabus “Azərbaycan dili ədəbiyyat ” FBK-da müzakirə edilərək bəyənilmişdir.

(13 sentyabr 2019 protokol № 01)

Fənn müəllimi:

Bəşirova Ülkər

FBK sədri:

Bəşirova Ülkər